

De unie van Nederlandstalige
jeugdmagistraten verenigt de
jeugdrechters en parketmagistraten
in jeugdzaken

**Advies met betrekking tot het
voorontwerp van decreet tot wijziging van artikel 51 van de wet van 8 april
1965 betreffende de jeugdbescherming, het ten laste nemen van
minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd en het
herstel van de door dit feit veroorzaakte schade en artikel 15 van het decreet
van 15 februari 2019 betreffende het jeugddelinquentierecht, wat betreft de
verschijningsplicht voor ouders**

De Unie wenst volgende kanttekeningen te plaatsen bij voormeld voorontwerp:

1. Inzake de verschijningsplicht van de ouders

Er zijn in jeugdzaken verschillende “verschijningsvormen” van minderjarigen en/of hun ouders:

1) Voorleidingen naar aanleiding van het plegen van een jeugddelict. De minderjarige moet binnen de 48 uur na zijn vrijheidsberoving door de jeugdrechter worden gehoord. In de praktijk wordt de jeugdrechter vaak de dag van de vrijheidsberoving of de dag erna door het Openbaar Ministerie gevat. De ouders worden in principe op vraag van het parket telefonisch/ informeel door de politie verwittigd van de plaats en uur van voorleiding, van zodra dit geweten is, evenals van de reden ervan. Indien het een nog niet-gekende minderjarige betreft, beschikt de jeugdrechtbank immers nog niet over de contactgegevens van de ouders.

2) Kabinetsonderhouden of -zittingen naar aanleiding van het nemen van een maatregel, het verstrijken van de termijn van een (plaatsings)maatregel of ter bespreking van de zaak (gebeurt zowel bij een jeugddelict (MOF) als in een verontrustende situatie (VOS): Ouders worden hetzij via vermeldingen in de beschikking, hetzij via gewone brief door de griffie verwittigd van plaats en uur van het kabinetsonderhoud. Indien het een plaatsingsmaatregel betreft, worden zij vaak daarnaast ook door de Sociale Dienst en/of de voorziening mondeling of via mail/WhatsApp in kennis gesteld van de afspraak.

3) Dagvaarding ten gronde met het oog op de behandeling van de zaak op openbare zitting (VOS en MOF).

De Unie is vooreerst verheugd dat de plicht tot persoonlijke verschijning van de ouders opnieuw wordt ingevoerd. De ouders worden terecht als de belangrijkste opvoedingsverantwoordelijken aangeduid. In die zin is de plicht tot persoonlijke verschijning in het licht van de toepassing van artikel 18§1 van het jeugddelinquentiedecreet niet meer dan logisch. Het is aangewezen om de verplichting tot persoonlijke verschijning van de ouders ook als principe te hanteren wanneer een dossier wegens een verontrustende situatie bij de jeugdrechter/jeugdrechtbank aanhangig is gemaakt.

De herformulering van het nieuwe artikel 51 van de jeugdbeschermingswet/ artikel 15 jeugddelinquentiedecreet is evenwel nodeloos ingewikkeld, maar ook slordig en tegelijkertijd te gedetailleerd geformuleerd, wat aanleiding dreigt te geven tot zinloze discussies, die met een eenvoudige libellering gemakkelijk kan vermeden worden.

- Het voorontwerp spreekt over “zittingen”. Zoals gezegd, betreft het niet alleen openbare zittingen, maar ook zittingen/ besprekingen in het kabinet van de jeugdrechter en voorleidingen.

- De uitzonderingen op de verschijningsplicht zijn weinig doordacht:

- wanneer de delictpleger intussen meerderjarig is geworden of is ontvoegd: Dit is niet logisch aangezien de ouders wél nog burgerlijk aansprakelijk zijn voor de delicten die hun kind tijdens zijn/ haar minderjarigheid heeft gepleegd.

- wanneer de ouders geen gekende woon- of verblijfplaats in België hebben: De verschijningsplicht vervalt niet, maar kan wegens een gebrek aan bereikbaarheid niet afgedwongen worden.

- wanneer de ouders om medische redenen met staving van een medisch attest niet aanwezig kunnen zijn. In de praktijk zijn er tal van geldige redenen waarom ouders niet aanwezig kunnen zijn, zeker wanneer het voorleidingen betreft, die per definitie “last minute” zijn, denk maar aan niet kunnen vertrekken op het werk, geen beschikbaar openbaar vervoer, geen opvang kunnen vinden voor een ander kind,

- Bij gewettigde afwezigheid van de ouders kan de minderjarige delictpleger zich laten bijstaan door een meerderjarige vertrouwenspersoon die door de jeugdrechter/ jeugdrechtbank geschikt wordt geacht. Dit gebeurt in de praktijk reeds.

- Er kan een geldboete worden opgelegd wanneer ouders na een tweede oproeping niet verschijnen: Hoe wordt dit beoordeeld: per delict/ voorleiding, na elke nieuwe rechtspleging, ... ?

Indien bedoeld wordt dat telkens een tweede oproeping moet kunnen verstuurd worden bij niet-verschijning na een eerste oproeping, is dit in de praktijk omwille van de vaak korte termijnen en de organisatie van een kabinet/ beheer van de zittingen niet haalbaar.

Bevraging bij collega's leert voorts dat dergelijke geldboete zelden tot nooit wordt opgelegd, om de eenvoudige reden dat dit eerder contraproductief is.

Welke procedure zou voor de geldboete trouwens moeten aangewend worden (initiatief – procedure – inning)?

- Algemene bedenking: In het nieuw burgerlijk wetboek kunnen ook pleegzorgers burgerlijk aansprakelijk worden gesteld voor jeugddelicten gepleegd door aan hun toevertrouwde pleegkinderen. Het is dus logisch dat in dat geval ook voor hen de verschijningsplicht wordt ingevoerd.

Het zou met andere woorden veel eenvoudiger zijn om de verschijningsplicht van ouders, voogden en pleegouders in algemene bewoordingen te (blijven) formuleren, met zowel de mogelijkheid om ouders die een geldige reden aanvoeren vrij te stellen van de verschijningsplicht, dan wel een geldboete op te leggen indien zij (manifest) in gebreke blijven, naar soevereine appreciatie van de jeugdrechter/ jeugdrechtbank, rekening houdend met alle gegevens van de zaak.

2. Inzake het recht op vertegenwoordiging van de minderjarige door een advocaat

In tegenstelling tot wat de titel van het voorontwerp doet uitschijnen, wordt niet alleen de verschijningsplicht voor de ouders aangepast, maar tevens het recht op vertegenwoordiging van de minderjarige door een advocaat opgenomen. De Unie begrijpt dat dit gebeurt in navolging van het arrest 22/2021 van het Grondwettelijk Hof van 11 februari 2021.

De Unie wenst in dit verband enkel op te merken dat het enerzijds niet logisch is dat ouders wel verplicht zijn om persoonlijk te verschijnen, maar de minderjarige zich systematisch zou kunnen laten vertegenwoordigen, terwijl de jeugdrechter in de eerste plaats toch ook de minderjarige zelf op zijn/haar verantwoordelijkheid moet kunnen wijzen. Het is te betreuren dat deze pedagogische component, eigen aan het jeugdsanctierecht en hierin verschillend van het volwassen strafrecht, met het verdwijnen van de plicht tot persoonlijke verschijning eveneens dreigt weg te vallen.

Minstens zou moeten voorzien worden dat de jeugdrechter/jeugdrechtbank te allen tijde de persoonlijke verschijning van de minderjarige moet kunnen eisen opdat de zaak kan behandeld worden.

Brussel, 1 maart 2024